

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unŭ anŭ 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULŪ L.

SĚ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisori nefrancoate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

N°. 4.

Luni, Marți 6 (18) Ianuarie.

1887.

NOU ABONAMENTU

la

„GAZETA TRANSILVANIEI.“

Cu 1 Ianuarie 1887 st. v., s'au început unŭ nou abonamentŭ, la care invităm pe toți onorații amici și sprijinitori ai foiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Anstro-Ungaria:	Pentru România și străinătate:
pe trei luni 3 fl.	pe trei luni 10 franci
„ șese „ 6 „	„ șese „ 20 „
„ unŭ anŭ 12 „	„ unŭ anŭ 40 „

Abonarea se pŭte face mai ușorŭ și mai repede prin mandate postale.

Abonaților de pân'acum li-se recomandă a însemna pe cuponŭ numărulŭ fâșiei sub care au primitŭ țiarulŭ.

Domnii carŭ se vorŭ abonă din nou se binevoescă a scrie adresa lămurită și a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea.

Din cauza serbătorei s-lui Botezŭ și a s-lui Iuonŭ țiarulŭ nu va apăre până Joi sĕra.

1886—1887.

(Articolŭ finalŭ).

Brașovŭ, 5 Ianuarie a. e.

Vrĕndŭ sĕ vorbimŭ despre stăruințele noastre, ale Românilorŭ din Transilvania și Țĕra ungrĕscă, în cursulŭ anului 1886, stămŭ la îndoielă ce sĕ facemŭ: sĕ arătămŭ ceea ce s'a lucratŭ, ori ceea ce nu s'a lucratŭ. Pentru că, mărturisindŭ adevĕrulŭ, forțe puținŭ s'a lucratŭ, ear cele mai multe fapte au rămasŭ în catalogulŭ ȕielorŭ noastre desiderii sĕu dorințe naționale.

Sĕ fimŭ bine înțelegŭ. N'avemŭ în vedere aici ceea ce a lucratŭ fiecare în particularŭ pentru susținerea sa și a familiei sale, sĕu pentru conservarea și înmulțirea averei sale. Este unŭ adevĕrŭ constatatŭ, că familia e temelie naționalelorŭ și a statelorŭ și că, decă este ca aceste sĕ progreseze în bunăstare și cultură, trebuie mai întĕiu ca indiviđii și familiile ce compunŭ societatea sĕ fiă în stare bună.

Dĕr este o muncă, care trece peste sfera mărginită individuală și familiară, care țintesc la binele comunŭ și se dirige de compasulŭ intereselorŭ generale. N'ajungŭ în țiuva de ađi stăruințele individului, nici ale familiei spre a-și asigura condițiunile capitale, dela carŭ depinde dezvoltarea lorŭ prosperă și liberă în statŭ, ci este de lipsă ca toți membrii ce formĕază societatea, poporulŭ și statulŭ, sĕ-și împreune forțele și sĕ le pună în serviciulŭ cauzei comune.

Spre a aduce unŭ exemplu vomŭ întreba: ce folosŭ decă capulŭ unei familie muncesce și-și agonisescă avere, când n'are nici școle cum se cade, unde sĕ-și trimĕtă copii și când, după ce îi crește cu cele mai mari jertfe, nu mai știe în urmă ce sĕ începă cu ei, cum sĕ le asigure existența, ca sĕ pŭtă deveni folositori familiei și nĕmului, din care s'au născutŭ.

Eată dĕr, că pe lângă cea mai mare bunăvoință și strădanie, chiar și pentru cei ce au mijloce pŭte fi sigurŭ și amenințatorŭ viitorulŭ. De aceea este o idee din cele mai greșite, că prin înmulțirea averei unora se mărește bunăstarea generală a poporului.

Pentru ca unŭ poporŭ sĕ pŭtă prospera, are lipsă înainte de tŭte de drepturi și de libertate și aceste se potŭ câștiga nu prin munca individuală, ci numai și numai printr'o comună stăruință a tuturorŭ fiilorŭ sĕi, nu prin satisfacerea unorŭ aspirațiunŭ și ambițiunŭ personale, ci numai și numai prin satisfacerea interesului comunŭ naționalŭ, concentrândŭ-se tŭte forțele naționale într'o luptă comună, energică și stăruitoare nutrită de nobilulŭ sentimentŭ alŭ abnegărei de sine.

Cercetândŭ cu de-amĕruntulŭ faptele sĕvĕrșite în anulŭ trecutŭ în sĕnulŭ poporului nostru, vomŭ afla, că multe lucruri bune și folositoare s'au făcutŭ în câte o localitate, în câte unŭ ținutŭ, ajutorândŭ-se și rĕdicândŭ-se aci o biserică, aci o școlă, contribuindŭ-se pentru scopuri de binefacere și formândŭ-se bănci nouĕ cu scopŭ de a ușura economilorŭ noștri procurarea de bani pentru trebuințele lorŭ, dĕr decă vomŭ cerceta bilanțulŭ activității noastre publice comune pe tĕrĕmulŭ naționalŭ, vomŭ descoperi unŭ mare și înflorătorŭ golŭ.

Ca în toți anii așa și în 1886 s'au ivitŭ cestiuni forțe grave și mari, carŭ arŭ fi pretinsŭ o acțiune comună și energică a bărbaților noștri luminați în interesulŭ poporului, însă nu numai că nu s'a lucratŭ nimicŭ în această direcțiune, ci chiar și pușinii luptători din sĕnulŭ nostru, carŭ au purtatŭ în cerculŭ lorŭ sfânta luptă pentru drepturile și libertatea poporului, n'au fostŭ susținuți cum pretindea interesulŭ și onŕea națională.

Poporulŭ românŭ are nefericirea de a fi astăđi cu totulŭ neglijatŭ și chiar năpăstuitŭ din partea celorŭ ce au puterea statului în mână. Cine sĕ se îngrijescă dĕr de sŕtea și de viitorulŭ lui, decă nu noi toți, căți suntemŭ chiămați a constitui statulŭ, care sĕ-i dea directiva în luptele sale pentru egala îndreptărire, sĕ-lŭ apere și sĕ-lŭ ocrotescă de uneltirile dușmane, și sĕ-i nutrească curagiulŭ și încrederea în propriile sale forțe, ca sĕ pŭtă eși biruitorŭ?

Dĕr cum sĕ se bucură poporulŭ nostru de această conducere și ocrotire, decă bărbații cei mai distinși din sĕnulŭ nostru, prin învĕțătura lorŭ, prin averea și pozițiunea lorŭ în societate, stau retrași la o parte și-și vĕdŭ de afacerile lorŭ, ca și când amŭ trăi în timpurile cele mai normale ale vieții noastre naționale; decă bărbații noștrii cu carte zeloși și capabili, fiă din clerŭ ori mirenŭ, nu comunică între dĕuși, nu caută mereu legătura, care sĕ-i apropie unii de alții și nu sĕmțŭ trebuința de a se înțelega cum se cade unii cu alții în cestiunile naționale? Cum o sĕ ajungemŭ odată la o sănătŕsă conlucrare pentru binele comunŭ naționalŭ, decă jumimea noastră își petrece timpulŭ într'o durerŕsă amortĕlă și nu se mai arată capabilă de a se însufleși și prin însuflețirea ei a însufleși și poporulŭ?

Din punctŭ de vedere generalŭ naționalŭ este mare golulŭ, ce ni'lŭ lasă anulŭ 1886. Elŭ nu a scosŭ la lumină nici unŭ faptŭ, care sĕ fiă în stare a însufleși curagiu și încredere naționalei întregi, dĕr pentru aceea a scosŭ la ivelă unele porniri, carŭ continuândŭ-se potŭ sĕ deveni periculoșe pentru solidaritatea noastră națională, de care n'amŭ avutŭ niciodată așa mare trebuință ca în țiuva de ađi.

Fiă ca anulŭ 1887, în care amŭ intratŭ, sĕ facă finitŭ stărei noastre anormale și bolnăvicioșe interioare. Fiă ca fiii luminați ai națiunii noastre regăsindŭ earăși firulŭ luptelorŭ naționale din trecutŭ sĕ începă o lucrare comună sănĕtŕsă, regenerătoare și salvătoare!

Mĕsurŭ militare și treceri peste credite.

După cum află „N. fr. Presse“, conferințele ministrilorŭ comuni și ai celorŭ douĕ jumĕtăți ale monarhiei, ce s'au ținutŭ deunăđile în Viena, s'au ocupatŭ și cu unŭ șirŭ de mĕsurŭ militare, ce le crede ministrulŭ de rĕșboiu necesare pentru tŭte casurile în interesulŭ puterii militare a monarhiei și a apĕrărei ei. E vorba sĕ se procure proviziuni de nutrimentŭ, îmbrăcăminte și munițiune, care în bugetulŭ regulatŭ nu suntŭ prevĕđute, dĕr în cazulŭ unei mobilisări trebuie sĕ existe, și care în cea mai mare parte cadŭ bune bugetului anului următorŭ în casŭ când nu va fi nevoie de ele. Consiliului de ministri i se făcuse la începutŭ propunerea, sĕ con-

voce delegațiunile în sesiune estraordinară pentru încuviințarea acestei cereri, dĕr s'a renunțatŭ la acĕsta, ca nu cumva printr'o astfelŭ de mĕsură estraordinară sĕ se producă neliniște. Deocamdată ministrulŭ de rĕșboiu a fostŭ imputernicitŭ sĕ trecă peste credite decă trebuie, rĕmănĕndŭ sĕ se voteze indemnitatea ulterioară, și ministrulŭ de finance a fostŭ avisatŭ, sĕ-i pună la dispozițiune banii trebuincioși. Trecerile peste credite pentru 1887 se preliminĕază la 12—15 milioane fl. În acĕstă cifră nu se cuprindŭ acele cheltueli, care vorŭ face posibilă o cruțare în viitorii ani bugetari. O schimbare în situațiunea politică ar aduce cu sine negreșitŭ și o mai mare trecere peste credite. Suma de 15 milioane numai atuncŭ va ajunge, decă actualele dispozițiuni ale ministrului de rĕșboiu nu se vorŭ dovedi nesuficiente, printr'o schimbare politică.

În conferințe s'a vorbitŭ și despre modulŭ punerii în aplicare a legii glŕtelorŭ. În casŭ de mobilisare nu se vorŭ chema tŕte glŕtele; 100,000 de glotași din fiecare statŭ alŭ monarhiei se crede că vorŭ fi de ajunsŭ.

SCRIRILE ȕILEI.

Ministrulŭ honveđimeŭ a invitatŭ municipiile, sĕ-i numescă până la 20 Ianuarie n pe acei funcționari obligați la ŕste, carŭ în casulŭ unei mobilisări arŭ fi sĕ se dispenseze d'a se presenta sub stĕgŭ, fiindŭ absolutŭ necesari în serviciulŭ administrativŭ.

—x—

În Pesta se vorŭ ține cursuri preparatŕe pentru bărbații și femeile, carŭ voescŭ a da ajutoare răniților din spitalele d'acolo în casŭ de rĕșboiu. În Timișŕora au și începutŭ asemenea cursuri.

—x—

Reuniunea „Cruceŭ roșii“ din Ungaria sudică a trimisŭ pe br. Bela Ambrozy în Galĕția, că sĕ studieze acolo referințele comunicațiunii și terenului.

—x—

Toți oficerii rezerviști și concediați au primitŭ dela comandaŭle respective cŕle de cestiunare, în care au sĕ induce: de când servescŭ în armată, ca sĕ li se potă socoti timpulŭ de serviciu încă restantŭ. Oficerii căsĕtoriți au sĕ mai arate pe lângă acĕsta, unde vorŭ domiciliia familiile lorŭ în casŭ de mobilisare.

—x—

Căpitanulŭ Ionŭ Munteanu dela regim. 46 de inf. și-a serbatŭ de curĕndŭ în Seghedinŭ jubileulŭ de 40 de ani de când servește în armată, aducĕndŭ-i-se cele mai frumoșe ovațiuni, serenadă cu musică și cu torțe, precum și unŭ banchetŭ i s'a oferitŭ jubilandelui. Căpitanulŭ Munteanu e din Viștea, lângă Sibiu, a făcutŭ expedițiunile din 1859 și 1866. Dĕnsulŭ are de gândŭ sĕ se retragă în pensiune.

—x—

Din Caransebeșŭ i se raportĕază lui „Pester Lloyd“ Alegerea de primarŭ s'a terminatŭ cu o nouă victoriă strălucită a partidei liberale „credincioșe statului.“ Sub președinea viceșpanului Iakabffy fŭ alesŭ primarŭ Dr. Nemoianŭ cu 32 din 46 voturi. — Se vede că în Caransebeșiu încă nu mergŭ lucrurile curatŭ.

—x—

Atelierulŭ căii ferate din Cinci-Bisericŭ a fostŭ distrusŭ de incendiu. Paguba se urcă la 300,000 fl. Atelierulŭ era asiguratŭ la „Asociațiunea de asigurare a căilorŭ ferate.“

—x—

Societatea de lectură a studențilorŭ dela școlele române medii greco-orientale din Brașovŭ va da în 6 Ianuarie st. v. 1887 în presĕra Sf. Ioanŭ Botezătorulŭ o ședință publică în sala gimnasiului românŭ. Incepululŭ la 7 ŕre sĕra precisŭ! Ofertele maritimĕse vorŭ fi primite cu mulțămită. Programa: 1. Deschiderea prin preș. Societății, profesorulŭ Nicolau Pilția. 2. „Omulŭ nobilŭ trăiesce și după mŕte“, disertațiune de octavanulŭ Corneliu Popŭ. 3. Mezzeti: „Bălcescu murindŭ“, executată de orchestra Societății. 4. Contraversa: Carŭ suntŭ mai superiori „Grecii sĕu Romanii?“ a) partea întăia susținută de octavanulŭ N. Mănoiu; b) partea a doua de octavanulŭ N. Bogdanŭ. 5. „Garda Seraiului“, poesiă de Vasile Alexandri declamată de septimanulŭ Cor-

neliu *Perșinaru*. 6. „Insemnătatea muncii economice“, disertațiune de comercialistul Traian *Moșoiu*, cl. III-a. 7. *Wiest*: „România-Jună“, vals, executat de orchestra Societății. 8. „Electorale“, poezia de Iacob Negruzzi, declamată de comercialistul I. *Savu*, cl. II-a.

—x—

Unu epure de pădure albă a fost vândut în 2 Ianuarie în *Sibiu*, de către un Român, care-l împușcase. Cumpărătorului i s'a oferit de un alt amator 5 fl. pentru acestu rară esemplar.

—x—

In trecătorea *Oituzului* s'a făcutu, Sâmbătă a fostu săptămână, o vânătoare de urși. S'au împușcatu doi urși: unul de doi și altul de patru ani, precum și două câprioare.

—x—

Cu ocaziunea anului nou *Regele României* a datu următorul ordinu de di către ostași: „Fiă-care anu ce trece îmi dovedesce că, prin disciplina și virtuțile voștre militare, sunteți vrednici de dragostea țerei și a mea. Cu adencă bucuria d'er vă arētū și cu privilegiul 'acestui anu nou câtū sunt de fericitū, v'edēndu-vē că pășiți cu nestrămutare pe aceeași cale a devotamentului și a datoriei; căci numai din aceste simțiminte ostașul alcătuiește totdeuna unu puternic scutū patriei și tronului. Oficeri, suboficeri și soldați, dorescū cu totă căldura sufletului meu, ca inimile voștre să fiă la înălțimea iubirei ce țera și regele vostru are pentru voi. Vē urezū d'er ani mulți și fericiti“.

—x—

In *Odessa* sosescū din Elveția numărōse transporturi de pusei cu repetiția sistemū Veterli. Forțele principale ale armatei ruse se concentrează la *Brzesk-Litewski*.

—x—

Citimū în „*Bomba*“ din *Brăila*, că în cursul săptămănei trecute a plecatū din portul Brăila vaporul numitū „*Dithmarchen*“ sub pavilionū germanū, încărcatū cu 450 boi și vaci, pentru Italia.

—x—

Facultatea de medicină din *Paris* numără actualmente 108 studente: 83 ruse, 11 engleze, 7 franceze, 3 americane, 2 austriace, 1 română și 1 turcă.

—x—

Directorul scolarū *Weizenfeld* din *Pesta* e suspendatū din postū și din l'efă, de către magistratul orășenescū, și trasū în cercetare disciplinară pentru că a m'ncatū bani de-ai scōlei.

—x—

Primarul orașului *Szentes* a suspendatū din postū pe vice-notarulū orașului și pe unu oficialū dela comptabilitate.

COMASSARILE.

Comassarea (întrunirea) pământului din țera Oltului.
Studiu economicū, de G. M.

Suntū deja mai bine de 10 ani de zile, de când statulū ungarū intrândū ērăși în folosul bunurilor erariale din comitatul Făgărașului, a începutū a da zorū cu comassarea (întrunirea) și cu regularea moșilorū sale, carea cu voia, fără voia comunelorū interesate, de vre-o 5—6 ani o și termină

Dela terminarea ei și până ađi am totū așteptatū și speratū să audū vre-o voce, să cetescū vre-o dare de

sēmă obiectivă din partea numeroșilorū noștri cărturari și totodată și agricultori practici, în privința consecințelorū ce a avutū comassarea asupra comunelorū din cestiune în genere, și a micilorū proprietari în particulă, decă efectele ei suntū bune ori rele, și decă temerile esprimate de mulți inși la începutū s'au împlinitū ori ba; c'unū cuvētū, decă comassarea în sine a fostū bună ori rea, și decă rezultatele deja obținute suntū de natură, de a-o introduce și în alte comune și ținuturi, chiar și unde e numai proprietate mică.

Așteptarea însă m'i-a fostū zadarnică, căci atarā de câteva tânguirī și profēții la începutū despre scăpătarea poporului și despre ajungerea lui la sapă de lemnū, nimicū n'am mai cetitū în ȕiaristica română din Ardealū, ceea ce m'face a crede, că s'eu ōmenii noștri cu carte de prin comitate suntū nepăsători față cu cestiunile economice, deși toți trăimū esclusivū numai din agricultură, s'eu că atâtū suntū de preocupați cu alte afaceri, însemnate și neînsemnate, încātū nu le mai rămāne timpū să se mai gândescă și la efectele comassării.

Deci, în lipsa unei pene mai dibace, m'eu voiu încerca eu să schițezū în câteva cuvinte comassarea, arătândū avantajele și dezavantajele ei în raportū cu efectele obținute la unele din comunele acestui ținutū.

Și anume voiu începe antēiu cu comuna *Șercaia* (*Sărkány*), comună mare cu 1315 suflete, dintre cari 715 Sași și 600 Români. Comuna are unū teritorū (hotarū) de mărimea unui milū pătratū, din care peste 800 jugere era pășune comună, ca la 120 jugere erau o mlaștină, în care vitele cornute pășeau v'era rogozulū celū acru, stāndū într'unū noroiu și glodū până la pantece, ba în anii ploioși se cufundau pe unele locuri de multe ori până la flāmēndari. Pășiunea comună, o fostă pădure, mai avea la 1—2 jugere câte 2—3 stejari seculari, ai cărorū scorburī serveau de locuințe la ciorii și bufnițe, și la a cărorū umbră v'era se adăposteau vitele de arșița sōrelui și de viscole. Incolo totū terenulū era cultivatū. După formațiune și configurațiune — elū este aluvionū — pământū depusū de apă, argiosū și cu straturī de prundișū, încrustatū cu rugină de ferū, (Fe_2O_3) și mai totū șesū, cu excepțiunea a două margini, cari suntū cu vr'o 7—8 metri mai inalte și formēză și ele șesuri rădicate (platouri).

În privința fertilității, totū era roditorū și în genere de calitate bună, producea mai peste totū grāu și cānepă, pe alocurea inū escelentū, deși natura straturilorū depuse de apă era fōrte variată, începēndū dela argila cea mai compactă și grea până la prundișul aridū și sterilū, care făceau ca tōte clasele să fiă reprezentate deși în mēsură fōrte variată. Liveștile însă, atâtū cele de pe ambele maluri ale vālei, care taie prin mijlocū hotarulū și comuna, câtū și cele de pe malulū Oltului, erau tōte de-o calitate superiōră, de clasa antēiu, numai espunerea lorū mai multū s'eu mai puținū la deseale inundațiuni și nomoliri ale ambelorū ape făcea ca valōrea lorū să fiă tare variată.

Afară de pășiunea comună din fosta pădure și din mlaștină (crāngū) totū terenulū era cultivatū — ca arătură s'eu fēnații, și împărțitū totū în părțile mici. Hotarulū întregū numără nu mai puținū de 32.000, adecă trei decī și două mii de părțile de tōte mărimumile, începēndū dela 1½ jugerū, afară de vr'o 7—8 bucăți ale proprietății mari și 2 ale poștei, cari erau ceva mai mari — până la 5—6 stānjini pātrați. Împărțirea acēsta, cu deosebire la fēnații, era atâtū de esagerată, încātū d. e. pentru a încărcă unū căruceanū, câtū de modestū,

de fēnū, trebuia să alergī cu carulū pe la 20—25 părțele! Intre atari împrejurări ori și ce agricultorū practicū scie, ce va să d'icā o atare împărțire, și cu câte perderi de timpū și de brațe este împreunată lucrarea, mai cu sēmă când ești silitū să iai lucrătorī scumpi, și să-i totū plimbi tōtă ziua dela o părțea la alta, ori să i lași fără controlū, precum și nesporulū când ai fēnulū tinsū și te amenință vr'o ploia. Pe lângă aceea se înțelege de sine, că la atatea părțele micī nicī vorbă nu pōte să fiă de o cale s'eu cărare, ci fiăcare, pentru a-și duce fēnulū, e silitū să calce cu carulū peste ierburile s'eu fēnurile de pe sute de părțele, causāndū astfel pagube însemnate la decī și sute de proprietari. Și ērăși vai de proprietarulū acela, care va fi împedecatū d'ăși cosi iarba deodată cu vecinii s'ei, și o va lāsa ca să i-o calce sute de carā în tōte direcțiunile!! Cam totū așa stāteau lucrurile și la arăturī, deși aceste nu erau tocma așa de esageratū îmbucătățite.

Proprietatea mare — erarială — se compunea din vre o 230 jugere de arătură și fēnații, în complecse mai mari și micī împrăștiate peste totū otarulū. Romāni inși av'eu pământurile lorū separate de ale Sașilorū, în numărū de vre-o 500 părțele din cari mare parte formau o fāșă de vre-o 100 stāngini lățime, ēr lungimea ei era de unū milū întregū, și se întindea pe marginea hotarului dela unū capētū până la celălaltū. Cățiva inși mai av'eu cumpērate moșii întregi și părțile singuraticice și printre Sași; ēr incolo numai pășunitulū și păduritulū ilū av'eu de comunū cu Sașii. Astfelū era și situația împărțirea teritorului comunei Șercaia înainte de anulū 1880.

Erariulū basatū pe proprietatea lui, ce o avea din vechime, precum și pe pretinsa-i competență din pășunea comună, care, în trecētū fiă ȕisū, încă din vechime totdeuna au folosit-o numai țeranii, foștii iobagi ai fiscului, — căci fiscalul ca fostulū dominus terestris inși v'era vitele sale pe teritoriulū altei comune și prin urmare era numai proprietatea lorū, — făcēndū astfel a ¼ parte a teritorului întregū, dete pe la 1877—79 zorū cu comassarea, ēr comuna perđēndū procesulū în tōte 3 instanțele, se v'edū constrinsă se cedeze, și să se invoiască la comassare. Esecutarea operațiunilorū se dete în întreprisă inginerului comitatensū, care din parte-și însărcinā cu lucrările nisce p'ersōne ale cărorū cunoștințe și moralitate lāsau multū de doritū.

Nu voiu să insistū asupra tuturorū faselorū din timpulū esecutării ei, nicī că voiu să inși tōte greșile comise, atâtū din partea reprezentanței comunale, câtū și din partea comisiunei, emise psntru prețuirea din nou a pământurilorū, precum nicī asupra purtării scandalōse a inginerilorū operatorī, cari mai tārđiu, fiindū chefuiți, ei inși se plāngēu de ingratitudinea unora dintre proprietari cu față hatărurile și favorurile făcute, cari altcum suntū mai multū de unū interesū localū, ci voiu să amințescū numai unū lucru — modulū și efectele, ce le-a avutū comassarea. (Va urma).

Discursurile rostite la înmormēntarea lui C. Popasu.

Ca să aducemū tributulū de recunoștință rēposatalui președinte alū Eforiei scōlelorū romāne din Brașovū și ca faptele lui bune să ale imitațiune: dāmū locū, deși le-amū primitū tārđiu — următōrelorū discursuri:

Cuvēntarea d-lui **Nic. Străvoiu**:

Prea stimați și jalnici ascultători!

O tristă întâmplare ne-a adunatū împrejurulū acestui sicriu.

FOILETONU.

Rolul și influința comerțului în civilizațiune.

(Fine.)

Nu trebuie să cugetămū multū pentru ca să ne convingemū, că comerțul contribuē la ajungerea a 4 rezultate, a cărorū totalitate constituē progresulū, civilizațiunea, adecă: estinderea bunei stări generale; mănținerea s'eu cucerirea libertății, și prin ea a păcii, solidaritatea și dezvoltarea cunoștințelorū omenesci.

Fōrte puținū ași mai putea adāuga la aceea ce am ȕisū mai susū, cu privire la acțiunea binefăcētōre a comerțului, pentru a satisface trebuințele morale s'eu materiale de prima necesitate s'eu factice ale populațiunilorū. Cum le satisface am v'edutū. Elū nu lucră la producțiune propriu ȕisă, ci numai distribuē ceea ce s'a produsū deja prin alte industrii. Comerțul este nervulū vieții sociale, epitetū adevēratū ce-lū merită, decă lū vomū atășă, ceea ce trebuie să se facă ca ramură indispensabilă a celorlalte industrii, s'eu mai bine ȕisū a divisiunii muncii. Acēstă manifestațiune a activității omenesci servece ca complimentū celorlalte forme de muncă, cari inși vinū intru ajutorū pentru a mări satisfacțiunile, scopulū ultimū alū ori cărei individualități simple s'eu compuse. Prin diversitatea darurilorū naturii și a facultățilorū a aptitudinilorū omenesci, comerțul dezvoltă poște și tre-

buinte nouē, d'er oferă totdeodată mijlōe de a le mulțāmi. Fiăcare doresce mai multū s'eu mai puținū articolele cele mai diferite ale zonelorū tropicale și temperate, precum și ale industriei franceze, engleze, germane etc., provocate aceste dorințe și ajunsē la gradū de trebuințe prin comerț, d'er totdeodată acēsta li le și pune la dispoziția. Pre când industria manufacturieră crezē și satisface gusturi nouē prin transformațiunile infinite ale materiei, industria comercială indeplinește aceeași operă, prin difuziunea, împrăștiarea acestei materii sub diversele ei forme de utilitate. Pe când industria, activitatea genului omenescū transformă în parte, metamorfosēză pentru toți, cealaltă parte a activității distribuē pentru toți, prelungindū împreună acțiunea lorū în timpū și în spațiu spre a corēspunde tuturorū instinctelorū de feliicitate ce omulū pōrtă în sine. Comerțul imparte și prin acēsta validitēză cele mai diferite produse în genulū omenescū, dāndū la toți și preste totū ce e de lipsă, aducēndū în contactū pe bogatū, s'eracū, mare și micū, tare și slabū și căutāndū s'ei facă pe toți deopotrivă mulțāmiți, cu unū cuvētū voinđū a-i civilisa, dotāndū pe toți și umplēndū-i de bunāstare.

Decă ar fi posibilū să despărțimū industria comercială de industria agricolă și manufacturieră, atunci amū putē d'ice, că comerțul e cu atâtū mai multū pāzitorulū s'eu cuceritorulū libertății. Munca agricolă s'ar putē opri numai prin violență și orice regulațiune o atinge numai indirectū. Mai ușorū de atinsū în mersulū

ei e munca industrială propriu ȕisă și în realitate i se și punū o mulțime de obstacule, asupra cărorā ea trebuie să triumfeze. Inșē decă consultāmū și pe una și pe altă din aceste industrii, încă nu avemū cea mai mare mēsură de estensiune, ce trebuie să dāmū libertății. Ele se vorū opri la unū punctū unde credū, că gāsescū prosperitate. Comerțul, din contră, nu se va opri în drumū și va căuta să păzescă alte interese, decātū ale sale. Elū va cere libertatea cea mai absolută posibilă, libertatea pentru industriile agricolă și manufacturieră totū atâtū de mare ca pentru sine, deōrece elū vede înaintea surorilorū sale și cu multū mai chiar, că libertatea e indivisibilă și că munca n'ar putē fi fecundă, s'eu celū puținū ea nu pōte aduce tōte fructele sale, decātū numai fiindū negenată.

Pe de altă parte comerțul, ducēndū la bunāstare, acēsta aduce cu sine deja o mare libertate, care în ȕiua de ađi se recunoșce mai multū decātū ori când. Cine nu vede între popōrele cele mai cu bunāstare și cea mai deplină libertate în tōte privințele? N'avemū decātū să judecāmū după individū și ne vomū convinge de adevērū. Din timpurile cele mai vechi până în ȕiua de ađi comerțul și comersanții erau preste totū pr'iviți ca ōmeni inofensivi, ocrotiți și scutiți de greutățile impuse celorlalte clase. Trebuie însă să eschidemū din acestea epocēle de barbariā, când pofta nesațōsă de bogății inși gāsia prima victimă clasa comercianțilorū.

Comerțul internaționalū apropiā după cum amū

Unu cetățenț și conaționalu alu nostru, unu tată de familiă iubitoru și iubit, a dispărutu dintre noi, trecându la cele eterne.

Dér ôre numai atâtă, adecă numai o întemplantare de tôte dille să fiă causa durerei, ce se manifestăză astăzi într'unu modu atât de generalu și de profundu? Nu, Domnilor; repositulu n'a fostu unu om de tôte dille. Répositulu a trebuit să se reprezinte în viață întereșe cu multu mai generalu și mai însemnatu și să fiă legatu cu concetățenii și conaționali săi prin legătură cu multu mai întinse și mai strinse, pentru ca să ne putem esplica durerea generală și profundă, ce ne cauzăză despărțirea lui de noi.

Cu tôte acestea, Domnilor, suntu ômeni, cari prin genialitatea lor, prin ideile lor mari punu cu mare svonu o lume întregă în mișcare, tôte lumea îi admiră, tôte lumea îi adoră, ca pe nise mari bărbați.

Decă însă prevedința ar fi lăsatu în lume numai ômeni geniali, fiți siguri, Domnilor, că ideile lor cele mari ar aduce puțin folos ômenimei, fiindcă nu ar fi cine să le pună în lucrare.

Dér provedință, aptu și înțeleptu a îngrijit, ce să nu existe numai genii, ci și alți soiu de ômeni, cari înarmați cu simț de datorință, bunăvoință și cu stăruință, să se retragă din larma lumei în liniștea atelierului lor și acolo în linișce și fără mult svon să lucre, pentru ca ideile cele mari, puse în cursu de capetele geniale, să devină într'adevăr folositoare pentru ômenire și așa organulu societății omenești să funcționeze în regulă.

Acestoru lucrători neobosiți dătoresce societatea omenească ordinea și bunățatea sa.

Aceste albine lucrătoare ale nêmului omeneșcu nu merită mai puțin, decât ômenii de geniu, stima noastră, recunoștința noastră.

Ba merită acestu soiu de ômeni folositori recunoștința și stima societății omenești cu atât mai mult, cu cât ei la locul, ce-lu ocupă în societate, își implinescu mai conștientu datoria lor.

Decă de cineva s'a pututu și se poate dice, că în viață și-a implinitu datoria, apoi cu dreptu cuvântu se poate dice, că profundu regretatul nostru repositu, în viața sa, în genere, era în specie ca președinte alu eforiei noastre școlare și a implinitu datoria cu tôte conștientușitatea.

Trei recerinte suntu, cari înlesnescu omului implinirea conștientușă a datoriei sale: 1. Posibilitatea dată de împrejurări. 2. Capabilitatea internă individuală a respectivului. 3. Voința, seu, după cum se dice cu unu cuvântu vulgaru, tragerea inimii, zelulu.

1. Répositulu după strădania celă de aprôpe o jumătate de secolu, petrecutu mai multu în România, credându ași fi asigurat u esistența familiei sale, s'a retrasu din negoțu și s'a întorsu în sinulu familiei, la Brașiov.

Devenind u totu pe acelu timp scaunulu de președinte alu eforiei vacantu, înainte cu 11 ani, frunțașii noștri, cari cunoseau bunele calități și vîlul simțu alu repositulu pentru institutelu noastre, l'au rugatu să primescă acelu postu de onore.

Nu voia repositulu să primescă locul de onore, fiindcă era modestu ca toți ômenii de preț internu, elu dicea, că povara și responsabilitatea cea mare împreunată cu acestu postu ar trece peste puterile sale.

Nu mai după multă stăruință s'a înduplecatu a primi acelu locu plinu de responsabilitate, dér și atunci numai pe lângă condiționea, ca elu să provadă fără nici o recompensă această funcțiune, împreunată până atunci cu unu salariu anual.

Primind u însă această misiune însemnată, repositulu și-a dedicatu totu timpul, tôte activitatea sa spre binele institutelor concrețite îngrijirii sale.

Și într'adevăr domnilor, după situaționea sa o putea face, fiindcă împrejurările l'au ajutat u foarte multu în implinirea misiunii sale.

2. Dér căți ômeni nu suntu, cari dispun de timp pentru ca tôte activitatea lor să o dedice spre unu anumit scopu și cu tôte acestea de le va lipsi capabilitatea. Nu se poate dice, că repositulu ar fi avut u nu știu ce știință

înalte academice, dér elu absolvase cea mai bună școlă, școlă vieței. În această școlă și-a câștigatu repositulu o știință prea prețioasă: filosofia vieței, acea filosofie practică, care nu părăsesce pe omu nici în cele mai grave situațiuni, și care prescrie ceea ce noi numim *mintea sănătoasă*. Acestă minte sănătoasă, ce caracterizează pe fericitul în Domnul, în situațiuni foarte grave, a avut cele mai bune fructe pentru institutelu noastre.

3. Dér pôte ceva cineva și posibilitatea și capabilitatea și totuși nuși va implini datorita, decât nu se va asocia a treia și cea mai momentușă recerintă: *Bunăvoința seu tragerea inimii, zelulu*. Acestă recerintă, Domnilor, este aceea, ce a caracterisatu pe repositulu în mai mare măsură și care îi dă cel u mai mare dreptu la recunoștința și adoraționea noastră, și care constituie adevăratele merite.

Nu cred că deusulu a îngrijit de casa și averea sa mai mult decât de edificiulu școlar, ba după experiența mea proprie aș pute dice cu mâna pe sufletu, că de multe ori, foarte de multe ori, repositulu punea interesele școlii mai pre susu de interesele sale private. Economu în administrațione până la escesu, era cu totulu liberalu, când era vorba de progresulu învățămîntului în institutelu noastre.

Nu se mulțumea repositulu cu aceea ca aceste institutute în prezentu să prospereze și să funcționeze în regulă, nu! Preocupatiunea și activitatea lui mergea cu multu mai departe, voia să asigure viitorulu acestor institutute pentru toți veșii.

Spre scopulu acesta din tôte puterile sale se adoperă să mărescă și să asigure isvôrele de venit u ale acestor institutute, fiindcă convingerea lui era, că numai o bună și asigurată stare materială pôte garanta existența și înflorirea acestor institutute.

Se pare, că repositulu vedea în institutelu noastre școlare, înființate cu stăruință multu meritatul, prea sfințitului episcopu Ibanu Popasu și ajutate de mai multu membri ai acestei prea stimate familii, se pare, dicu că repositulu vedea în aceste institutute paladiulu familiei sale și că nu avea altă dorință mai bînbinte, decât ca acestu paladiu să existe pentru eternu, ca unu vechiu onorifiu monumentu alu vredniciei acelora, cari l'au înființatu.

Êta unu nobil egoismu ca motivu alu unui mare zel u în marea de interese publice culturale. Atâta zel u atâta râvnă trebuit să aibă și rezultatele sale binefăcătoare și cred că aceste rezultate în viitoru se voru constata în nodu și mai eclatantu.

Êta, domnilor, pentru ce adencu regretatul și-a implinitu doria cu multă scumpătate. În persoana lui cele trei condițiuni principale pentru această implinire a datorinței decă posibilitatea capabilitatea și zelulu, din fericire p'au școlelu noastre au fostu împreunate în cea mai umușă armonia. Aci zace cauza marilor merite a repositulu pentru institutelu noastre: de învățămîntu imediatu, era mediatu pentru cultura noastră națională u genere.

Dér aceste merite suntu și causa profunde și generalei nôse dureri.

În țara sibiului, ce cuprinde pe zelosulu și multu meritatul bărbatu, ce s'a luat u dela noi, fiecare dintre noi se irăbă cu îngrijire, unde vom afla noi pe omul, care se trunescă în modu așa de frumosu recerintele, cari conștientu și exact implinire de datoria? Unde vom aflăntrebă îngrijit fiecare membru alu Eforiei, pe omulu cuia se-i putemu concedea conducerea afaceriloru administrative școlare cu atâta linișce sufletescă, ca repositulu președinte?

Laceste întrebări nu putemu dice alta decât u „a muritu redniculu președinte Constantinu Popasu, D-șeu să proșă institutelu noastre!”

Jă o binefacere a repositulu merită atenționea noastră fericitul în Domnul chiar murind u ne-a lăsat u moșnire prea prețioasă. Acestă moșnire este esemplulu inu alu unui bărbatu care, pus în serviciulu celor u înalte interese a-le nôstre, și-a implinitu datoria c'otă scumpătatea.

Nu mă indoiescu, că acestu esemplu își va manifesta bine-făcătore sa influență asupra generațiiloru viitoare, de aceea dicu: „*Memoria lui fiă neperitôre!*”

SCRIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a Gaz. Trans.)

BUDAPESTA, 17 Ianuaru. — Ministrulu român u Sturdza a conferitu er u ministru-președinte Tisza în privința regulării granițelor între Ungaria și România. Comisiunea mixtă se ocupă acum a stabili linia de graniță pe temelulu tractatelor mai vechi și alu schițelor de teren u luate la fața locului, după care apoi se voru lua amăsurile necesare din Budapesta și din Bucurescu proiectele de lege respective Sturdza a conferitu și cu ministrulu de comerț u a plecatu apoi după amezu la Bucurescu.

BERLINU, 17 Ianuaru. — În camera seniorilor u dietei prusiane s'a adus u unu proiectu de adresă către împêratulu, în care se exprimă părerea de rău, că Reichstagulu a respinsu proiectulu militar u, și asigură că poporul prusian u e gata de ori-ce jertfă, spre a susține pentru durată armata în starea necesară pentru siguranța patriei.

BUCURESCI, 17 Ianuaru. — Circulu Siodoli, nou construit, a fostu distrus u incendiu. Nu s'a nenorocitu nimenea.

DIVERSE.

Necrologu. — *Basilu Cornea*, medicu cercualu în Vișeuulu de sus u Marmăției, după unu morbu greu de 2 luni, în etate de 43 ani, în 23 Octomvre 1886 a trecut u cele eterne, lăsându în doliu pre soția sa Ema Szász, pre sora Varonica Terente n. Cornea și pe cumnatulu seu Basiliu Terente, pe nepôtele sale Maria Terente și Domnica Chita, și pe preotulu Paulu Chita din Romulu. Pre lângă consăngenii ilu deplănge întregu ținuțulu de pe apa Izei și a Vișeuului, unde a petrecutu ca medicu. Din tôte părțile nu au pregetatu a osteni la aședarea rămășițelor lui pămîntesci (în 25 Octomvre n.) Serviciulu funebralu l'au oficiatu 4 preoți. Numele și l'a eternisatu pre cariera ce și a ales u nu numai prin purtarea oficiului cu conștientușitate, afabilitate, diligența și esactitate, ci și prin edarea opului. Veterinarulu de casă.

Fiă-i repausulu linu și memoria eternu binecuvîntată!

Atragemu atenționea onorațiiloru abonați, cari încă nu și-au reînouitu prenumeraționea, că numărulu acesta este cel u din urmă, ce li se trimite. Îi rugămu dér de a grăbi cu inoirea prenumerării, ca să nu suferă intrerupere trimiterarea foil.

În specialu rugămu pe domni abonați din România, ca să binevoinescă a regula fără întârziere abonamentele d-lor u, conformu avisului primitu din parte-ne.

Administr. „Gaz. Trans.”

Editoru: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabilu Dr. Aurel Mureșianu

vêdutu prin interese reciproce popôrele, națiunile una de alta. De altcum e unu lucru evidentu că multiplicitatea schimburilor între diversele grupe sociale tinde a le uni mai intim una de alta, a face solidaritatea acțiunilor lor mai completă, cu unu cuvântu comerciulu voiesc să facă din întregu genulu omeneșcu numai o singură familiă nedespărțită, legată strinsu la unu locu prin interese vitale, de cea mai mare ponderositate. E dreptu că unu astfel de idealu pôte nu i e datu comerciului să ajungă nici odată, dér decă nu, cel u puțin u e o datoriă și în acelașu timp un profitu de a nisui și de și se apropie totu mai multu de el, și spațiuulu parcursu deja trebuie să ne incurajeze a merge mai departe, a înainta fără încetare!

Pe de altă parte cred că nimeni nu ignoră influența binefăcătoare a comerciului asupra științelor și a artelor. Științele morale și politice precum și științele pozitive au primitu dela comerciu descoperirile, cari au servitu la înaintarea, la progresulu lor. Busola, construcțiunile maritime, aplicațiunile cele mai diferite ale aburului, ape și electricității, cambiile și procesele cele mai dezvoltate de creditu suntu totu atât martori ai serviciului duplu adus u de industria comercială, nu mai puțin a contribuitu comerciulu la dezvoltarea Chimiei și Fizicii prin descoperirea și inventarea de corpuri și procese și aplicațiuni noue. De asemenea Geografia și dătoresce lumea nouă întregă ér Istoria celenau mai diferite monumente și isvôre.

tă Dômnelor și Domnilor în scurte cuvinte rolulu influența binefăcătoare a comerciului în civilizațione. O analiză numai superfluă a Istoriei civilizațiunii difeloru popôre — cu greu de făcutu în cadrulu temai de a ca parte a ei — ne convinge pe deplin că a celtoporulu era cel u mai puternicu în timpurile vechi și e și acum care posedea comerciulu cel u mai estinsu, care bucură de mijlocele cele mai puternice de progres și civilizațione. Nu massa nici forța brută dau totu în lumea modernă, ci puterea materială, care e soțea tuturor celorlalte puteri, care e indiculu unei ști de cultură înfloritoare. Inzadar u am căuta în diua dăi operele grandioșe ale ômenimei ca d. e. canalele gdiôse străbătute împreună cu mările de cele mai ipioșe mașine ale spiritului omeneșcu; în vanu am u la unu tunelu pe sub Alp ca cel u de St. Gotthard Aerg. căci ele ar u rămasu unu vis și nimic altu; și nimic nu ne îndreptăția a îndrepta privirile nôștră către lumea nouă unde aș sunt u deja efectuate și țtare de efectuare operele gigantice de a împreuna e oceane, doue mări una cu alta! Tôte acestea ar emas u numai nisce fabule, decă comerciulu nu venia validiteze importantă lor și se le ducă prin influența la îndeplinire!

Ar fi unu lucru foarte greu de a înșira tôte binefêrile influenței comerciului asupra civilizațiunii Terrenând u fiă-mi permis u să mai repet u odată că comerciulu e nervulu vieței sociale. Ca atare datoria prin-

cipală ce se impune ori cărei națiuni, ori cărei poporu întregii societăți chiar, e de a sci s'êl u aplice, de a și pune tôte activitatea acolo unde se cere. A pretinde că comerciulu pôte deveni individualu seu naționalu este a umbla după o pură chimera. Acestă însă nu esclude faptul, că făcarea națiune îi pôte da unu țmbru ôcreare, conformu părții ce ocupă elu în comerciulu generalu lumesc u la care făcarea are acelașu dreptu. Decă ne vom u întreba ce parte ocupămu noi în această activitate colectivă, cu durere trebuie să amintim că nici măcaru cea mai mică deși ne aflămu în condițiuni destulu de bune și nu ne lipsesce aptitudinea.

Cred că a sosit u timpul în care și națiunea română a ajuns u la conșcință, a ajuns u a și cunosc interesele! Să ne apucămu cu trup u sufletu să cultivămu această ramură a industriei omenești, singurul u mijlocu rămas u în diua de aș pentru a ajunge la mărire! Numai astel u ne putem u atrage respectulu tuturor decă îi vom u face pe toți dependenți și de noi, ér nu numai noi de ceilalți! Prin acestu mijlocu pacnicu, dér sigur u de reușită, vom u ajunge în curându acolo, unde o luptă de secolu nici n'a început u a ne îndrepta! Scurtu: prin comerciu la bunăstare, prin bunăstare la mărire și libertate!!

Brașov u, 20 Sept. 1886.

A. Vlaicu.

Cursul la bursa de Viena
din 15 Ianuarie st. n. 1887

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Rentă de aur 5%, Rentă de hârtă 5%, Imprumutul căilor ferate ungare, etc.

Bursa de București.

Cota oficială dela 2 Ianuarie st. v. 1887.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Renta română (5%), Renta rom. amort. (5%), Impr. oraș. Buc. (20 fr.), etc.

Cursul pieței Brașov

din 17 Ianuarie st. n. 1887.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Bancnote românești, Argint românesc, Napoleon-d'or, etc.

Deposit

Vinuri de Champanie

dela renumita firmă
Charles Farre in Rheims (Franța)
cu rabat însemnat.

- Sillery grand mousseux, butelia mare . fl. 2.75
Versenay " " . fl. 3.—
Grand vin de cabinet I-ma calitate. . fl. 3.20

Monsieur Baur.
Têrgul boilor Nr. 413.

Tarifa ananțurilor și inserțiilor.

Anunțuri în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6
Pentru inserțiuni și reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repețiri se acordă următoarele rabate:

Table with 2 columns: Repețiri (3-4 or, 5-8, 9-11, 12-15, 16-20) and Rabate (10%, 15%, 20%, 30%, 40%, 50%).

Pentru anunțuri ce se publică pe mai multe luni se fac în-voiri și reduceri și peste cele însemnate mai sus.

Avis d-lor abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal și numerii de pe fășia sub care au primit diarul nostru până acuma.

Domnii ce se abonează din nou să binevoiască a scrie adresa lămurită și să arate și postaulțimă. ADMINISTR. „GAZ. TRANS“

Mersul trenurilor

Valabilu dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with multiple columns and rows showing train schedules and fares for routes: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, Budapesta-Arad-Teiuș, Arad-Timișoara, Timișoara-Arad, and Petroșeni-Simeria (Piski).

Nota: Orelle de nopțe sunt cele dintre liniile grōse.